

ХМЕЛЬНИЦЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

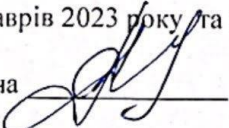
РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Філософія

Галузь знань 12 – Інформаційні технології
Спеціальність 121 – Інженерія програмного забезпечення
Рівень вищої освіти – Перший бакалаврський
Освітньо-професійна програма – Інженерія програмного забезпечення
Обсяг дисципліни – 4 кредити ЄКТС, *Шифр дисципліни* – ОЗП.08
Статус дисципліни: обов’язкова, *Мова навчання* Англійська, українська
Факультет – Інформаційних технологій
Кафедра – філософії та соціально-гуманітарних наук

Форма здобуття освіти	Курс	Семестр	Обсяг дисципліни	Кількість годин						Курсовий	Курсова	Форма семестрового контролю	
				Кредити ЄКТС	Аудиторні заняття							Залік	Іспит
			Разом		Лекції	Лаборатор	Практичні заняття	Семінарські заняття	Самостійна робота, у т.ч. ІРС				
Очна (денна)	4	7	4	120	17		34		69			+	
Разом			4	120	17		34		69			1	

Робоча програма складена на основі Стандарту вищої освіти, освітньо-професійної програми підготовки бакалаврів 2023 року та навчального плану

Програма складена Олена ГАПЧЕНКО

Схвалена на засіданні кафедри філософії та соціально - гуманітарних наук

Протокол № 1 від 30 серпня 2023

Зав. кафедри філософії та соціально - гуманітарних наук Наталія ПЕТРУК

Робоча програма розглянута та схвалена Вченою радою факультету інформаційних технологій

Голова Вченої ради Олег САВЕНКО

Хмельницький 2023

ФІЛОСОФІЯ

Тип дисципліни	Обов'язкова
Рівень вищої освіти	Перший(бакалаврський)
Мова викладання	Українська, Англійська
Семестр	сьомий
Обсяг кредитів ЄКТС	4
Форми здобуття освіти	Очна (денна)

Результати навчання. Студент, який успішно завершив вивчення дисципліни, має: аналізувати, цілеспрямовано шукати і вибирати необхідні для вирішення професійних завдань інформаційно-довідникові ресурси і знання з урахуванням сучасних досягнень науки і техніки. Знати кодекс професійної етики, розуміти соціальну значимість та культурні аспекти інженерії програмного забезпечення і дотримуватись їх в професійній діяльності. Професійно розвиватися, опрацьовувати україномовні та англійськомовні джерела предметної області, усвідомлювати необхідність навчання впродовж усього життя з метою поглиблення набутих та здобуття нових фахових знань у галузі інженерії програмного забезпечення, адаптуватися до роботи за конкретною професією, пропагувати ведення активного та здорового способу життя як ефективної складової професійного розвитку. Асоціювати себе як член громадянського суспільства, наукової спільноти, визнавати верховенство права, зокрема в професійній діяльності, розуміти і вміти користуватися власними правами і свободами, виявляти повагу до прав і свобод інших осіб.

Пререквізити - Культурологія, етика, естетика, культура мовлення та доброчесність

Кореквізити – Професійна практика

Зміст навчальної дисципліни. Філософія та її роль у суспільстві. Передмодерна європейська філософія. Модерна європейська філософія. Сучасна світова філософія (кін. ХІХ–ХХІ ст.). Онтологія: проблеми буття і свідомості. Гносеологія, логіка, методологія пізнання, критичне мислення. Соціальна філософія. Філософія історії. Філософія культури. Аксиологія. Етичні та естетичні виміри людської діяльності.

Запланована навчальна діяльність. Лекції – 17 год, практичні заняття – 34 год., самостійна робота – 69 год., разом – 120 год.

Форми (методи) навчання: словесні, наочні, проблемно-пошукові (лекції) з використанням методів проблемного навчання і візуалізації, практичні заняття (розгляд ситуацій, дискусія), самостійна робота (індивідуальні завдання (есе))

Форми оцінювання результатів навчання: усне опитування, письмове опитування (тестування), захист індивідуального завдання (есе), самоконтроль.

Форма семестрового контролю: залік.

Навчальні ресурси:

1. Вступ до філософії : навч.-метод. посіб з курсу «ФІЛОСОФІЯ» для студентів усіх спеціальностей і форм навчання./ – Харків : Видавництво Іванченка І. С., 2018. – 186 с.
2. Історія філософії: проблема людини та її меж. Вступ до філософської антропології як мета антропології. Навчальний посібник із словником. 5- вид. перероб. та доповн. – К.: КНТ, 2017 – с. 396
3. Основи філософії : навч. посіб. / Л. О. Сандюк, С. П. Симоненко, О. В. Сулим, М. Ф. Шмиголь, Н. В. Щубелка, Ю. С. Юшкевич / за ред. М. Ф. Шмиголя. – Київ : Центр учбової літератури, 2017. – 412 с.
4. Петрушенко В. Л. Філософія : Курс лекцій. Львів : Новий Світ-2000, 2016. 504 с.
5. Grayling, A. C. (2019). The History of Philosophy: Penguin Books Limited, – 720 p

Викладач: Кандидат педагогічних наук, доцент Олена ГАПЧЕНКО

3. ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Дисципліна «Філософія» є особливою галуззю людського знання та інтелектуальної діяльності. Вона формує теоретичні засади вивчення світу в цілому і являє собою таку форму людського досвіду, яка концентрує в собі розуміння культури, історії, людини. Дисципліна «Філософія» є складовою дисциплін загальної підготовки фахівців першого (бакалаврського) освітнього рівня за спеціальністю - Інженерія програмного забезпечення.

Метою курсу є з'ясування змісту і предмету філософії, визначення її особливостей, характеристика специфіки філософського знання, його місця в системі духовної культури; формування знання про буття, окреслення місця людини в світі, з'ясування структури, моделей і методів наукового пізнання, розуміння ціннісних, естетичних, та етичних вимірів людського життя.

Пререквізити - Культурологія, етика, естетика, культура мовлення та добродієність
Кореквізити – Професійна практика

Предмет дисципліни – сутнісні характеристики світу, буття і людини.

Завдання дисципліни – формування філософської культури мислення, засвоєння базових теоретичних знань та практичних навичок; формування загальних компетентностей щодо розуміння філософії як особливого духовного феномена; з'ясування різних аспектів взаємодії філософського та інших форм знання, осмислення традиції розвитку філософських учень, аналіз основних концепцій сучасної філософії, окреслення основних вимірів людського буття (ціннісного, естетичного, етичного), дослідження генези наукового пізнання, формування здатності застосовувати методологічні засади філософії у вирішенні конкретно-наукових проблем.

Відповідно до **Стандарту вищої освіти** із та освітньої програми дисципліна сприяє забезпеченню:

компетентностей:

ЗК1. Здатність до абстрактного мислення, аналізу і синтезу.

ЗК5. Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями.

ЗК6. Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел.

ЗК8. Здатність діяти на основі етичних міркувань.

ЗК10. Здатність діяти соціально відповідально та свідомо.

ЗК12. Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій, використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя

ФК 9. Здатність оцінювати і враховувати економічні, соціальні, технологічні та екологічні чинники, що впливають на сферу професійної діяльності.

програмних результатів навчання:

ПРН1 Аналізувати, цілеспрямовано шукати і вибирати необхідні для вирішення професійних завдань інформаційно-довідникові ресурси і знання з урахуванням сучасних досягнень науки і техніки.

ПРН2 Знати кодекс професійної етики, розуміти соціальну значимість та культурні аспекти інженерії програмного забезпечення і дотримуватись їх в професійній діяльності.

ПРН27 Професійно розвиватися, опрацьовувати україномовні та англomовні джерела предметної області, усвідомлювати необхідність навчання впродовж усього життя з метою поглиблення набутих та здобуття нових фахових знань у галузі інженерії програмного забезпечення, адаптуватися до роботи за конкретною професією, пропагувати ведення активного та здорового способу життя як ефективної складової професійного розвитку.

ПРН28 Асоціювати себе як член громадянського суспільства, наукової спільноти, визнавати верховенство права, зокрема в професійній діяльності, розуміти і вміти користуватися власними правами і свободами, виявляти повагу до прав і свобод інших осіб.

Результати навчання. Студент, який успішно завершив вивчення дисципліни, має: аналізувати, цілеспрямовано шукати і вибирати необхідні для вирішення професійних завдань інформаційно-довідникові ресурси і знання з урахуванням сучасних досягнень науки і техніки. Знати кодекс професійної етики, розуміти соціальну значимість та культурні аспекти інженерії програмного забезпечення і дотримуватись їх в професійній діяльності. Професійно розвиватися, опрацьовувати україномовні та англomовні джерела предметної області, усвідомлювати необхідність навчання впродовж усього життя з метою поглиблення набутих та здобуття нових фахових знань у галузі інженерії програмного забезпечення, адаптуватися до роботи за конкретною професією, пропагувати ведення активного та здорового способу життя як ефективної складової професійного розвитку. Асоціювати себе як член громадянського суспільства, наукової спільноти, визнавати верховенство права, зокрема в професійній діяльності, розуміти і вміти користуватися власними правами і свободами, виявляти повагу до прав і свобод інших осіб.

Політика дисципліни Організація освітнього процесу з дисципліни відповідає вимогам положень про організаційне і навчально-методичне забезпечення освітнього процесу, освітній програмі та навчальному плану. Студент зобов'язаний відвідувати лекції, практичні заняття, лабораторні роботи, тощо, згідно з розкладом, не запізнюватися на заняття, виконувати усі завдання та контрольні точки відповідно до графіка. Пропущені практичні заняття і лабораторні роботи студент зобов'язаний опрацювати самостійно у повному обсязі і відзвітувати перед викладачем не пізніше, ніж за тиждень до чергової атестації. До практичних занять і лабораторних робіт студент має підготуватися за відповідною темою і проявляти активність. Набутті особою знання з дисципліни або її окремих розділів у неформальній освіті зараховуються відповідно до Положення про порядок перезарахування результатів навчання та визначення академічної різниці у ХНУ.

4. СТРУКТУРА ЗАЛІКОВИХ КРЕДИТІВ ДИСЦИПЛІНИ

Назва теми	Кількість годин, відведених на:			
	лекції	практичні заняття	СРС	Разом
Тема 1. Філософія та її роль у суспільстві. Виникнення філософії.	2	2	8	12
Тема 2. Передмодерна європейська філософія.	2	6	8	16
Тема 3. Модерна європейська філософія	2	4	8	14
Тема 4. Сучасна світова філософія (кін. ХІХ–ХХІ ст.)	2	4	8	14
Тема 5. Онтологія: проблеми буття і свідомості	2	4	8	14
Тема 6. Гносеологія, логіка і методологія пізнання	2	4	7	13
Тема 7. Соціальна філософія. Філософія історії	2	4	7	13
Тема 8. Філософія культури	2	4	7	13
Тема 9. Аксиологія. Етичні та естетичні виміри людської діяльності	1	2	8	11
Разом за 7 семестр	17	34	69	120

5. ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

5.1. Зміст лекційного курсу

Номер лекції	Перелік тем лекцій, їх анотації	Кількість годин
	<i>Сьомий семестр</i>	
1	<p>Філософія та її роль у суспільстві. Виникнення філософії. Філософія і життя. Місце філософії в самопізнанні людини. Філософія і світогляд. Світогляд як духовно-практичний спосіб освоєння світу. Історичні типи світогляду: міфологічний, релігійний, філософський. Сучасна світоглядна парадигма. Філософія як теоретична основа світогляду. Предмет та функції філософії. Функції філософії.</p> <p>Специфіка філософського освоєння дійсності. Повсякденне і філософське мислення. Основні теми і типи філософствування. Проблема взаємовідношення буття і духу. Світ філософських роздумів: людина і світ; мислення і буття, духовне і тілесне.</p> <p>Філософія в системі культури. Основні функції філософії: світоглядна, пізнавальна, методологічна, соціально-практична. Категорії культури і філософські поняття. Соціальна значимість та культурні аспекти інженерії програмного забезпечення. Філософія як основа для професійної самоідентифікації та етичної поведінки.</p> <p>Соціальна спрямованість філософського знання. Духовно-творча природа філософії. Людиномірна сутність філософії. Загальнолюдські цінності у філософії. Філософське обґрунтування гуманізму.</p> <p>Літ.: [1], с. 13-28; [3], с. 8-19[2], с. 15-32; [3], с. 45-88</p>	2
2	<p>Передмодерна європейська філософія. Антична філософія, її своєрідність у порівнянні з філософією Індії та Китаю. Формування філософського типу мислення в античній Греції. Ранньогрецька натурфілософія (Фалес, Анаксімен, Анаксимандр, Геракліт). Поворот до</p>	2

	<p>людини – філософські вчення софістів і Сократ. Діалектика Сократа. Атомістична філософія (Левкіпп, Демокріт). Класична доба давньогрецької філософії – філософські вчення Платона і Арістотеля. Антропологічні мотиви метафізики Платона. Метафізика, логіка Арістотеля. Елліністична філософія (епікуреїзм, стоїцизм, неоплатонізм). Образи існування людини в римській філософії.</p> <p>Виникнення середньовічної парадигми західноєвропейської філософії - духовна орієнтація. Апологетика. Патристика (західна і східна). Релігійний характер філософської думки: Ідея Бога. Александрійська школа. Християнський неоплатонізм. Схоластика і екзистенційно-містична лінія середньовічної філософії . Середня і пізня схоластика. Реалізм і номіналізм. Західноєвропейський Ренесанс (ранній – італійський, пізній – північний). Гуманістичний характер філософії епохи Відродження. Реформація.</p> <p>Літ.: [1], с. 13-28; [3], с. 8-19[2], с. 15-32; [3], с. 45-88; [4],с.50-64; [5],с.199-213</p>	
3	<p>Модерна європейська філософія. Формування філософської парадигми Нового часу. Розробка методу наукового дослідження в філософії Нового часу. Вчення Ф.Бекона про емпіричний метод і основні правила індуктивного методу. Раціоналізм Р.Декарта, Б.Спінози, Г.Лейбніца. Сенсуалістична філософія Дж.Локка, Дж.Берклі, Д.Юма. Французька філософія епохи Просвітництва (Ш.Л. Монтеск'є, Вольтер, Ж.-Ж.Руссо). Механістичний матеріалізм XVII ст., французькі енциклопедисти.</p> <p>Наукова революція XVII ст. та формування змісту філософії Нового часу. Блез Паскаль як видатний філософ XVII ст.Кордоцентризм Б.Паскаля. Скептицизм Д. Юма.Просвітництво і «барокова» філософія.</p> <p>Місце німецької класичної в історії філософської думки. Концепція суб'єкта в філософській системі І. Канта. “Критична” філософія І. Канта, його трансцендентальний ідеалізм. Вчення про практичний розум. Категоричний моральний імператив. Філософська вчення Й.Г. Фіхте та Ф. Шеллінга. Система та метод Г.В.Ф. Гегеля. Діалектична логіка Гегеля. Основні закони діалектики. Філософія історії, філософія права, філософія релігії Гегеля. Суб'єктивний ідеалізм Й.Г. Фіхте. Ідеї романтизму в філософії Ф. Шеллінга. Антропологічний матеріалізм Л.Фейєрбаха. Літ.: [3], с. 114-134; [4], с. 114-133</p> <p>Ідей гуманізму та реформації на Україні (друга половина XVI – перша половина XVII ст.). Україна та північне Відродження. Розвиток ренесансних і просвітницьких ідей в Києво-Могилянській академії. Роль П.Могили в духовній історії України. Філософські ідеї в творах Ф. Прокоповича, І. Галятовського, Л. Барановича, Й. Гізеля, С. Яворського. Г.Сковорода – основоположник української класичної філософії. Розвиток релігійної філософії на Україні в XIX ст. (О. Новицький, П. Юркевич, С. Гогоцький, О. Потебня). Формування демократичної ідеології на Україні (Т.Шевченко, Л.Українка, П.Драгоманов). І.Франко як філософ. Натурфілософія в Києво-Могилянській академії. Етика. Розуміння людини як суб'єкту морального життя. Розвиток української філософії в XX ст.</p> <p>Літ.: [3], с. 114-134; [4], с. 114-133, [4], с. 215-250.</p>	2

4	<p>Сучасна світова філософія (кін. XIX–XXI ст.).</p> <p>Особливості некласичного стилю філософування. Некласична філософія як протест проти принципів, цінностей та ідеалів раціоналізму. Розвиток філософського ірраціоналізму в XIX ст. Системи і школи ірраціоналізму. Волюнтаризм А. Шопенгауера. “Філософія життя” Ф. Ніцше, концепція “волі до влади”. Переоцінка основних християнських цінностей у філософії Ф. Ніцше. Поняття “надлюдини”. Виникнення релігійного екзистенціалізму. Вчення С. К'єркегора. Розвиток науки в XIX ст. і виникнення позитивізму. Розробка методології наукового пізнання в філософії позитивізму. Протистояння “позитивного знання” і “позитивної науки” традиційній філософії. І. Конт як родоначальник позитивізму. Вчення про три стадії пізнання І. Конта.</p> <p>Основні тенденції розвитку сучасної зарубіжної філософії. Еволюція позитивістської філософії. Неопозитивізм. Логічний та лінгвістичний напрямки неопозитивізму. Постпозитивізм і сучасна філософія науки. „Критичний раціоналізм” К.Поппера. Розуміння науки як соціального інституту. Феноменологія Е.Гуссерля. Проблема методу в феноменологічній філософії. Виникнення, джерела і сутність екзистенціалізму. Екзистенціалізм М.Гайдеггера, Ж-П.Сартра та А.Камю. Філософська антропологія (М.Шелер, А.Гелен). Філософський структуралізм (К.Леві-Строса, М. Фуко).</p> <p>Філософська герменевтика (Г.-Г.Гадамер). Проблема несвідомого в психоаналізі та його еволюція (З.Фрейд, К.Юнг, Ф.Адлер). Неофрейдизм (Е.Фромм). Особливості сучасної релігійної філософії. Неотомізм. Християнський еволюціонізм Тейяра де Шардена. Персоналізм (Е.Муньє).</p> <p>Літ.: [4], с. 178-207; [5], с. 159-184</p>	2
5	<p>Онтологія: проблеми буття і свідомості. Буття як всеохоплююча реальність. Буття і субстанція. Проблема субстанції в філософії. Категорія буття: її смисл і специфіка. Основні форми буття, їх структура і взаємозв'язок. Буття світу як сукупна реальність і передумова його єдності. Специфіка людського буття. Буття ідеального і духовного. Світоглядна і наукова картини світу, сучасна наука про єдність світу. Соціальний простір і та історичний час. Проблема онтологічного статусу свідомості та її суттєві ознаки. Сутність, природа, походження свідомості. Свідомість, чуття, знання, воля, мислення, пам'ять. Феномен самосвідомості. Свідомість і мова. Мовний символізм буття. Рефлексія, розум, інтелект, мислення, свідомість і людська життєдіяльність.</p> <p>Літ.: [4], с. 263-284</p>	2
6	<p>Гносеологія, логіка і методологія пізнання. Сутність і сенс пізнання. Проблема пізнаванності світу і філософський скептицизм. Види пізнання. Єдність раціонального і чуттєвого в пізнанні. Інтуїція. Теорія істини. Істина і помилка. Форми істини. Наукова раціональність. Прийоми, методи і форми наукового мислення. Творчість як конструктивний принцип пізнання. Сучасні підходи до визначення сутності творчості. Специфіка пізнання природного, соціокультурного і духовного світу людини. Пояснення і розуміння. Проблема практики в пізнанні. Методологія наукового пізнання. Критичне</p>	2

	мислення. Аргументація. Літ.: [5], с. 445-465	
7	Соціальна філософія. Філософія історії. Онтологія соціального. Поняття суспільства. Основні підходи до розуміння суспільства. Феномен соціального. Соціум як історичний процес. Суспільство як система. Основні сфери суспільного життя та їх взаємозв'язок. Предметність, діяльність і спілкування – форми існування соціуму. Діяльність і комунікація. Проблема джерел суспільної динаміки. Суб'єкт суспільної дії. Поняття соціальної структури суспільства. Типологія суспільної організації. Філософія історії. Людина як суб'єкт історичного процесу. Особистість в історії. Історичний процес як реальність. Варіативність історичного процесу. Поліваріантність історичного розвитку. Модуль історичного часу. Філософія та верховенство права: Роль права і особистої свободи в професійній діяльності. Філософія та розвиток етичних кодексів професій: Важливість етики в професійному та корпоративному світі Літ.: [1], с. 336-340; [4], с. 417-443	2
8	Філософія культури. Філософія культури в системі сучасного знання. Філософія культури як рефлексія культури. Поняття культури. Різні аспекти поняття культури. Культура як сфера творчості. Основні протиріччя культури. Історична динаміка Культури. Східна і західна культури. Проблеми побудови універсальної типології культури. Культурні аспекти професійної діяльності, Вплив на соціальну значимість професій. Літ.: [2], с. 335-370; [3], с.373-415	2
9	Аксіологія. Етичні та естетичні виміри людської діяльності . Аксіологія як філософська наука. Витоки і зміст аксіології. Основні філософські концепції цінностей. Цінність і оцінка. Світ цінностей: почуття, емоції, воля, віра, ідеал і ціль. Етика науки та технологій: Роль та важливість розробки кодексів професійної етики.	1
	Разом:	17

5.2. Зміст практичних занять

№ з/п	Тема семінарського заняття	Кількість годин
<i>Сьомий семестр</i>		
1	Філософія та її роль у суспільстві. Виникнення філософії. Літ.: [1], с. 13-28; [3], с. 8-19[2], с. 15-32; [3], с. 45-88	2
2	Передмодерна європейська філософія. Літ.: [4],с.50-64; [5],с.199-13	6
3	Модерна європейська філософія. Літ.: [3], с. 114-134; [4], с. 114-133	4

4	Сучасна світова філософія (кін. XIX–XXI ст.). Літ.: [4], с. 215-250.	4
5	Онтологія: проблеми буття і свідомості. Літ.: [4], с. 178-207; [5], с. 159-184	4
6	Гносеологія, логіка і методологія пізнання. Літ.: [4], с. 263-284	4
7	Соціальна філософія. Філософія історії Літ.: [5], с. 445-465	4
8	Філософія культури. Літ.: [1], с. 336-340; [4], с. 417-443	4
9	Аксіологія. Етичні та естетичні виміри людської діяльності . Літ.: [2], с. 335-370; [3], с.373-415	2
Разом:		34

5.3 Зміст самостійної (індивідуальної) роботи Зміст самостійної роботи студентів денної форми навчання

Номер тижня	Вид самостійної роботи	К-ть годин
1	1. Опрацювання лекційного матеріалу теми. 2. Вивчення матеріалу по підручниках. 3. Підготовка до семінарського заняття №1.	4
2	1.Опрацювання лекційного матеріалу теми. 2.Вивчення матеріалу по підручниках.	4
3	1. Опрацювання лекційного матеріалу теми. 2. Вивчення матеріалу по підручниках. 3. Підготовка до семінарського заняття №2.	4
4	1.Опрацювання лекційного матеріалу теми. 2.Вивчення матеріалу по підручниках.	4
5	1. Опрацювання лекційного матеріалу теми. 2. Вивчення матеріалу по підручниках. 3. Підготовка до семінарського заняття №3.	4
6	1.Опрацювання лекційного матеріалу теми. 2.Вивчення матеріалу по підручниках.	4
7	1. Опрацювання лекційного матеріалу теми. 2. Вивчення матеріалу по підручниках. 3. Підготовка до семінарського заняття №4.	4
8	1.Опрацювання лекційного матеріалу теми. 2.Вивчення матеріалу по підручниках. 3.Підготовка до тестового контролю.	4
9	1. Опрацювання лекційного матеріалу теми. 2. Вивчення матеріалу по підручниках. 3. Підготовка до семінарського заняття №5.	4
10	1.Опрацювання лекційного матеріалу теми. 2.Вивчення матеріалу по підручниках.	4
11	1. Опрацювання лекційного матеріалу теми.	4

	2. Вивчення матеріалу по підручниках. 3. Підготовка до семінарського заняття №6.	
12	1.Опрацювання лекційного матеріалу теми. 2.Вивчення матеріалу по підручниках.	4
13	1. Опрацювання лекційного матеріалу теми. 2. Вивчення матеріалу по підручниках. 3. Підготовка до семінарського заняття №7.	4
14	1.Опрацювання лекційного матеріалу теми. 2.Вивчення матеріалу по підручниках.	4
15	1. Опрацювання лекційного матеріалу теми. 2. Вивчення матеріалу по підручниках. 3. Підготовка до семінарського заняття №8.	4
16	1.Опрацювання лекційного матеріалу теми. 2.Вивчення матеріалу по підручниках. 3.Підготовка до тестового контролю.	4
17	1. Опрацювання лекційного матеріалу теми. 2. Вивчення матеріалу по підручниках. 3. Підготовка до семінарського заняття №9. 4. Написання есе.	5
<i>Разом:</i>		69

6. МЕТОДИ НАВЧАННЯ

Процес навчання з дисципліни ґрунтується на використанні традиційних та сучасних технологій, зокрема: лекції (з використанням методів проблемного навчання і візуалізації); семінарські заняття (з обговоренням проблемних ситуацій шляхом діалогу), самостійна робота (індивідуальні завдання) і мають за мету – оволодіння системою філософських знань, оперування філософською мовою, розуміння структури і динаміки філософської науки тощо.

7. ФОРМИ І МЕТОДИ ОЦІНЮВАННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ НАВЧАННЯ

Контроль за засвоєнням навчального матеріалу здійснюється на основі поточного контролю. При оцінюванні знань студентів здійснюються різні засоби контролю, зокрема поточний контроль (опрацювання теоретичного матеріалу), тестові завдання, контрольні роботи.

Проміжний контроль, що полягає у перевірці знань студентів по темах здійснюється у формі тестових завдань.

Одержані студентом оцінки під час поточного, проміжного контролю не перездаються.

Кожний вид роботи оцінюється за чотирибальною шкалою. Підсумкова оцінка за семестр виставляється із урахуванням всіх оцінок, одержаних студентом за семестр та результатів заліку. Вагові коефіцієнти змінюються залежно від структури дисципліни.

Кожний вид роботи з дисципліни оцінюється за **чотирибальною** шкалою. Семестрова підсумкова оцінка визначається як середньозважена з усіх видів навчальної роботи, виконаних і зданих **позитивно** з врахуванням вагових коефіцієнтів. Студент, який набрав позитивний середньозважений бал за поточну роботу і не здав підсумковий контрольний захід, вважається невстигаючим.

При оцінюванні знань студентів здійснюються різні засоби контролю, зокрема поточний контроль здійснюється під час практичних занять, при чому враховуються різні види роботи. Окремо здійснюється контроль за виконанням самостійної та індивідуальної роботи.

Пропущене практичне заняття студент повинен відпрацювати у встановлений викладачем термін. Протягом семестру студент повинен отримати не менше 4 оцінок на практичних заняттях.

При оцінюванні знань студентів викладач керується такими критеріями.

Оцінку „відмінно” отримує студент за глибоке і повне опанування змісту навчального матеріалу, в якому він легко орієнтується, понятійного апарату, за уміння зв'язувати теорію з практикою, вирішувати практичні завдання, висловлювати і обґрунтовувати свої судження і конструктивні рішення. Відмінна оцінка передбачає грамотний, логічний виклад відповіді (як в усній, так і в письмовій формі), якісне зовнішнє оформлення.

Оцінку „добре” отримує студент за повне засвоєння навчального матеріалу, володіння понятійним апаратом, орієнтування в вивченому матеріалі, свідоме використання знань для вирішення практичних завдань, грамотний виклад відповіді, але у змісті і формі відповіді мали місце окремі неточності (похибки), нечіткі формулювання закономірностей тощо. Відповідь студента має будуватись на основі самостійного мислення.

Оцінки "задовільно" заслуговує студент, який виявив знання основного навчально-програмного матеріалу в обсязі, необхідному для подальшого навчання та практичної діяльності за професією, що справляється з виконанням практичних завдань, передбачених програмою.

Оцінки "задовільно" заслуговує студент за неповне опанування програмного матеріалу.

Оцінка „незадовільно” виставляється, коли студент має розрізнені, безсистемні знання, не вміє виділяти головне і другорядне, допускається помилок у визначенні понять, перекручує їх зміст, хаотично і невпевнено викладає матеріал, не може використовувати знання при вирішенні практичних завдань.

При оцінюванні знань студентів використовуються різні засоби контролю, зокрема: усне опитування на практичних (семінарських) заняттях; написання есе; засвоєння теоретичного матеріалу з тем перевіряється тестовим контролем; контроль здійснюється згідно з робочою програмою дисципліни і робочим навчальним планом.

Для практичних занять викладач встановлює обов'язковий мінімум оцінок, які має отримати студент впродовж семестру, щоб виконати програму дисципліни.

Оцінювання творчої індивідуальної роботи (есе)

Оцінювання індивідуально-творчої роботи включає: особливості змісту есе (світогляд, думки, почуття, ідеї, цінності); особливості композиції (послідовність викладу, аргументованість, переконливість); особливість стилю та мови (наукова проблема, грамотність та індивідуальність авторського стилю); оформлення есе (постановка наукової проблеми, авторська позиція щодо проблеми (критикує, сперечається, переконує, іронізує, нівелює, мотивує).

Критерії оцінювання індивідуально-творчої роботи (есе)

Оцінка за інституційною шкалою	Узагальнений критерій оцінювання індивідуально-творчої роботи (есе)
Відмінно	<i>Оформлення – охайне та грамотне, представлені усі елементи есе. Чітко представлено наукову проблему та авторську позицію (критикує, сперечається, переконує, іронізує, нівелює, мотивує). Композиція характеризується послідовністю викладу, аргументованістю та переконливістю.</i>

Добре	<i>Оформлення</i> – охайне та грамотне. Представлені не всі елементи есе. Є наукова проблема. Композиція характеризується послідовністю викладу, аргументованістю, проте авторська позиція не чітка.
Задовільно	<i>Оформлення</i> – наявні виправлення та помилки. Наукову проблему представлено поверхово. Композиція характеризується слабкою аргументованістю та не чіткою авторською позицією.
Незадовільно	<i>Оформлення</i> неохайне. Наукова проблема, авторська позиція відсутня.

Оцінювання тестових завдань

Тематичний тест для кожного студента складається з двадцяти тестових завдань, кожне з яких оцінюється одним балом. Максимальна сума балів, яку може набрати студент, складає 20.

Оцінювання здійснюється за чотирибальною шкалою.

Відповідність набраних балів за тестове завдання оцінці, що виставляється студенту, представлена у нижченаведеній таблиці.

Сума балів за тестове завдання	1-7	8-10	11-16	17-20
Оцінка	2	3	4	5

Тестування студент може пройти в он-лайн режимі в модульному середовищі MOODLE.

Якщо студент отримав негативну оцінку, то він має перездати її в установленому порядку, але обов'язково до терміну наступного контролю. У випадку, коли студент не виконав індивідуальний план з дисципліни у заплановані терміни без поважних причин, то під час опрацювання заборгованості при позитивній відповіді йому виставляється оцінка «задовільно».

Підсумкова семестрова оцінка за інституційною шкалою і шкалою ЄКТС встановлюється в автоматизованому режимі після внесення усіх оцінок до електронного журналу. Співвідношення інституційної шкали оцінювання і шкали оцінювання ЄКТС наведені у таблиці.

Залік виставляється, якщо середньозважений бал, який отримав студент з дисципліни, знаходиться в межах від 3,00 до 5,00 балів. При цьому за інституційною шкалою ставиться «зараховано», а за шкалою ЄКТС – буквене позначення оцінки, що відповідає набраній студентом кількості балів.

На основі результатів поточного контролю виставляється підсумкова семестрова оцінка.

Структурування дисципліни за видами робіт і оцінювання результатів навчання студентів денної форми навчання у семестрі за ваговими коефіцієнтами

Аудиторна робота								Самостійна, індивідуальна робота		Семестровий контроль			
Семінарські заняття								Тестовий контроль		есе		Залік	
1	TK1	TK1	4	5	6	7	8						
0,5								0,2	0,2	0,1			

Підсумкова семестрова оцінка за національною шкалою і шкалою ЄКТС встановлюється в автоматизованому режимі після внесення усіх оцінок до електронного журналу. При цьому за вітчизняною шкалою ставиться «зараховано», а за шкалою ЄКТС – буквене позначення оцінки, що відповідає набраній студентом кількості балів.

Співвідношення вітчизняної шкали оцінювання і шкали оцінювання ЄКТС

Оцінка ЄКТС	Інтервальна шкала балів	Вітчизняна оцінка	
A	4,75–5,00	5	Відмінно – глибоке і повне опанування навчального матеріалу і виявлення відповідних умінь та навиків
B	4,25–4,74	4	Добре – повне знання навчального матеріалу з кількома незначними помилками
C	3,75–4,24	4	Добре – в загальному правильна відповідь з двома-трьома суттєвими помилками
D	3,25–3,74	3	Задовільно – неповне опанування програмного матеріалу, але достатнє для практичної діяльності за професією
E	3,00–3,24	3	Задовільно – неповне опанування програмного матеріалу, що задовольняє мінімальні критерії оцінювання
FX	2,00–2,99	2	Незадовільно – безсистемність одержаних знань і неможливість продовжити навчання без додаткових знань з дисципліни
F	0,00–1,99	2	Незадовільно – необхідна серйозна подальша робота і повторне вивчення дисципліни

8. ПИТАННЯ ДЛЯ САМОКОНТРОЛЮ

1. Філософія і світогляд. Історичні типи світогляду: міфологічний, релігійний, філософський.
2. Філософія як теоретичний світогляд. Зміст і предмет філософії.
3. Специфіка філософського знання. Функції філософії.
4. Структура філософського знання.
5. Філософія і наука.
6. Західна та східна моделі (парадигми) філософії.
7. Зародження філософського мислення. Основні напрями філософії стародавньої Індії (брахманізм, буддизм, джайнізм).
8. Філософська думка стародавнього Китаю (конфуціанство, даосизм).
9. Становлення античної філософії (Мілетська школа, Геракліт, Піфагор, Елейська школа).
10. Софісти і Сократ. Діалектичний метод Сократа.
11. Ідеалістична філософія Платона. Метафізика, гносеологія, діалектика, соціологія.
12. Філософія Аристотеля. Онтологія, гносеологія, логіка, етика, естетика.
13. Середньовічна християнська філософія. Патристика. Філософія Аврелія Августина.
14. Західноєвропейська схоластика. Вчення Т. Аквінського.
15. Філософія доби Відродження. Особливості італійського та північного гуманізму.
16. Філософська парадигма Нового часу. Розробка методу наукового дослідження у філософії XVII ст.: Ф. Бекон, Р. Декарт, Б. Спіноза.
17. Раціоналізм доби Просвітництва і метафізичний матеріалізм XVIII ст.
18. Німецька класична філософія. Концепція суб'єкта у філософській системі І. Канта. Гносеологія, етика І. Канта.
19. Г.В.Ф. Гегель, його філософська система та метод.
20. Проблема людини у філософії Л. Фейєрбаха і К. Маркса.
21. Позитивізм і зміна парадигми філософування у XIX ст.
22. Розробка методології наукового пізнання в позитивізмі.

23. Проблеми наукової раціональності у сучасній “філософії науки”. Постпозитивізм.
24. Сучасний філософський ірраціоналізм: вирішення проблем буття, пізнання і людини. Волонтаризм А. Шопенгауера, “філософія життя”.
25. Діалектичний матеріалізм К. Маркса і Ф. Енгельса, соціальна філософія марксизму.
26. Еволюція психоаналітичної філософії. Структура людської особистості.
27. Філософія неофрейдизму.
28. Екзистенціалізм: основні теми і вчення.
29. Герменевтика як філософія розуміння. Проблема інтерпретації культурних феноменів.
30. Особливості української філософії. Філософська думка в культурі Київської Русі.
31. Ренесансні та реформаційні ідеї в українській культурі XVI - XVII ст. Українське бароко.
32. Філософія Г.С. Сковороди.
33. Філософія українського романтизму.
34. Буття як всеохоплююча реальність. Різноманітність форм буття. Категорії як структури буття.
35. Концепція буття як фундамент філософської картини світу.
36. Матерія. Поняття матерії, його історичний аналіз.
37. Рух як спосіб існування матерії. Простір і час.
38. Свідомість як проблема філософії. Поняття “свідомість”.
39. Природа та виникнення свідомості. Свідомість і самосвідомість.
40. Ознаки (властивості) свідомості, її структура.
41. Свідомість, мова, спілкування.
42. Людина як предмет філософського дослідження.
43. Філософська антропологія.
44. Біологічне і соціальне в людині. Багатовимірність людини.
45. Людина, індивід, особа. Сенс людського буття.
46. Пізнання як предмет філософського аналізу.
47. Сутність пізнання у філософській традиції.
48. Форми пізнання. Чуттєве і раціональне в пізнанні.
49. Рівні пізнання. Емпіричне та теоретичне пізнання.
50. Методологія наукового пізнання.
51. Проблема істини у пізнанні.
52. Діалектика як вчення про розвиток та спосіб філософування.
53. Закони, категорії діалектики.
54. Суспільство як цілісна система і предмет пізнання.
55. Соціальне буття людини як реальний життєвий процес. Діяльність і спілкування як форми існування соціуму.
56. Форми організації суспільного буття.
57. Великі соціальні групи як основні суб'єкти соціального розвитку. Сутність нації.
58. Поняття і предмет філософії історії.
59. Основні моделі розвитку історії.
60. Багатоманітність культур і цивілізацій у філософії історії О. Шпенглера і А. Тойнбі.
61. Модернізація і розвиток техногенної цивілізації. Модернізм і постмодернізм.
62. Походження і сутність глобальних проблем. Гуманізм як ціннісна основа вирішення глобальних проблем сучасності.
63. Цивілізація як соціокультурне явище. Сучасна цивілізація, її особливості та протиріччя.
64. Нова картина соціальної реальності у постнекласичній філософії. Поняття інтерсуб'єктивності.
65. Синергетика як теорія самоорганізації систем.
66. Аксиологія як теорія цінностей.

67. Сутність філософської антропології.
68. Поняття цінності та оцінки.
69. Філософія як рефлексія над культурою.
70. Основні протиріччя культури.
71. Яким чином філософія може сприяти розумінню та дотриманню кодексу професійної етики в інженерії програмного забезпечення?
72. Обґрунтуйте, як філософія може вплинути на формування громадянської відповідальності та визнання верховенства права в професійній діяльності.
73. Яке значення має філософія у розробці та впровадженні етичних кодексів у сучасному професійному світі?
74. В який спосіб можна застосувати філософські концепції для аналізу взаємозв'язку між культурою, правом та етикою в контексті сучасного громадянського суспільства?
75. Які аспекти філософії культури є ключовими для розуміння впливу культурних цінностей на формування професійної етики?

9. МЕТОДИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ

Освітній процес з дисципліни «Філософія» повністю і в достатній кількості забезпечений необхідною навчально-методичною літературою підготовлено і опубліковано в Модульному середовищі для навчання (Moodle)

10. РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

Основна

1. Вступ до філософії : навч.-метод. посіб з курсу «ФІЛОСОФІЯ» для студентів усіх спеціальностей і форм навчання./ – Харків : Видавництво Іванченка І. С., 2018. – 186 с.
2. Історія філософії: проблема людини та її меж. Вступ до філософської антропології як мета антропології. Навчальний посібник із словником. 5- вид. перероб. та доповн. – К.: КНТ, 2017 – с. 396
3. Основи філософії : навч. посіб. / Л. О. Сандюк, С. П. Симоненко, О. В. Сулим, М. Ф. Шмиголь, Н. В. Щубелка, Ю. С. Юшкевич / за ред. М. Ф. Шмиголя. – Київ : Центр учбової літератури, 2017. – 412 с.
4. Петрушенко В. Л. Філософія : Курс лекцій. Львів : Новий Світ-2000, 2016. 504 с.
5. Grayling, A. C. (2019). The History of Philosophy: Penguin Books Limited, – 720 p
6. The-Philosophy-Book big ideas simply explained <https://cabmakassar.org/wp-content/uploads/2020/05/The-Philosophy-Book-DK.pdf>

Допоміжна

7. Вашкевич В. М. Історична еволюція наукової картини світу / В. М. Вашкевич // Гілея: науковий вісник : зб. наук. праць. – Київ : Вид-во УАН ТОВ «НВП» «ВІР», 2016. – Вип. № 109. – С. 133-139.
8. Баумейстер А. Вступ до філософських студій, або інтелектуальні подорожі до країни Філософії / А. Баумейстер. – Київ : Мала академія наук України, 2017. – 238 с.
9. Лютий Т. В. Пригоди філософських ідей Західного світу (від давнини до сучасності) / Т. В. Лютий. – Київ : Темпора, 2019. – 384 с.

10. Основи філософії : навч. посіб. / Л. О. Сандюк, С. П. Симоненко, О. В. Сулим, М. Ф. Шмиголь, Н. В. Щубелка, Ю. С. Юшкевич / за ред. М. Ф. Шмиголя. – Київ : Центр учбової літератури, 2017 – 412 с.

11. Попович М. Бути людиною / Мирослав Попович. – Київ : Вид. дім «Києво-Могилянська академія», 2016. – 336 с.

10. Філософія: хрестоматія для бакалаврів фіз.-мат. і природн. спеціальностей. У 2 т. Т. 1. Філософська пропедевтика /авт.-упоряд. І.С Добронравова, О.В.Руденко, О.В.Комар та ін.; заг. Ред. І.С Добронравова, О.В.Руденко. 2-ге вид. доп. К.: ВПЦ «Київський університет», 2020

11. The-Philosophy-Book big ideas simply explained <https://cabmakassar.org/wp-content/uploads/2020/05/The-Philosophy-Book-DK.pdf>

12. The Everything Guide to Understanding Philosophy: Understand the basic concepts of the greatest thinkers of all time // Kenneth Shouler - Everything; 2nd edition (July 1, 2008) - 320 pages.

13. Olafson, F. A. Philosophical anthropology/ F. A. Olafson // Encyclopaedia Britannica. - [Electronic resource].-2014.-Mode of access: <http://www.britannica.com/EBchecked/topic/456743/philosophicalanthropology>.

14. Kitcher, P. S. Philosophy of science./ P. S. Kitcher // Encyclopaedia Britannica. [Electronic resource]. - 2013. - Mode of access: <http://www.britannica.com/EBchecked/topic/528804/philosophy-of-science>.

11. ІНФОРМАЦІЙНІ РЕСУРСИ

1. Модульне середовище для навчання. Доступ до ресурсу: <https://msn.khmnu.edu.ua>.
2. Електронна бібліотека університету. Доступ до ресурсу: <http://library.khmnu.edu.ua>
3. Репозитарій ХНУ:<https://elar.khmnu.edu.ua/home>

KHMELNYTSKYI NATIONAL UNIVERSITY

COURSE PROGRAM
Philosophy

Field of study: 12 - Information Technologies
Major: 121 – Software Engineering
Level of Higher Education: First Level (Bachelor)
Educational program: Software Engineering
Discipline status: Compulsory
Faculty: Information Technologies
Department: philosophy and social and humanitarian sciences

Study mode	Year	Semester	Total Credits	Number of hours					Course project	Coursework	Semester control form			
				Classwork hours				S			e	I	n	d
			ECTS credits	Total	Lectures	Laboratory works	Practical classes							
Full-time (Daytime)	4	7	4	120	17		34			69			+	
Total			4	120	17		34			69			1	

The course program is based on the Higher Education Standard, the 2023 Bachelor's degree educational program, and the curriculum.

Program's author Olena Gapchenko

Approved at the staff meeting of the Department of philosophy and social and humanitarian sciences
 Minutes from August 30, 2023 No.1

Chief Department of philosophy and social and humanitarian sciences Natalia Petruk

The course program is approved by the Academic Board of the Faculty of Information technologies

Head of the Academic Board Oleg Savenko

Khmelnytskyi 2023

PHILOSOPHY

Type of Discipline	Compulsory
Level of Higher Education	First (Bachelor's)
Language of Instruction	Ukrainian, English
Semester	7
ECTS Credits	4
Course study mode	Full-time (Daytime)

Program learning outcomes: analyze, purposefully search for and select the information and reference resources and knowledge necessary for solving professional tasks, taking into account modern achievements of science and technology. Know the code of professional ethics, understand the social significance and cultural aspects of software engineering and adhere to them in professional activities. To develop professionally, study Ukrainian-language and English-language sources of the subject area, realize the need for lifelong learning in order to deepen acquired and acquire new professional knowledge in the field of software engineering, adapt to work in a specific profession, promote leading an active and healthy lifestyle as an effective component of professional development. To associate oneself as a member of civil society, the scientific community, to recognize the rule of law, particularly in professional activities, to understand and be able to use one's own rights and freedoms, to show respect for the rights and freedoms of others.

Course content. Philosophy and its role in society. The emergence of philosophy. Premodern European philosophy. Modern European philosophy. Modern world philosophy (late 19th–21st centuries).

Ontology: problems of existence and consciousness. Epistemology, logic and methodology of cognition. Social philosophy. Philosophy of history. Philosophy of culture. Axiology. Ethical and aesthetic dimensions of human activity.

Planned academic activity: lectures – 17 hrs, practical classes – 34 hrs, independent work – 69 hrs, total – 120 hrs.

Teaching forms (methods): verbal, visual, problem-solving (lectures) using methods of problem-based learning and visualization, practical classes (review of situations, discussion), independent work (individual tasks (essays)) and have the goal of mastering the system of philosophical knowledge, operating in philosophical language, understanding the structure and dynamics of philosophical science, etc.

Assessment forms and methods: oral survey, written survey (testing), defense of an individual task (essay), self-control.

Form of semester control: pass-fail test

Educational resources:

1. Вступ до філософії : навч.-метод. посіб з курсу «ФІЛОСОФІЯ» для студентів усіх спеціальностей і форм навчання./ – Харків : Видавництво Іванченка І. С., 2018. – 186 с.
2. Історія філософії: проблема людини та її меж. Вступ до філософської антропології як мета антропології. Навчальний посібник із словником. 5- вид. перероб. та доповн. – К.: КНТ, 2017 – с. 396
3. Основи філософії : навч. посіб. / Л. О. Сандюк, С. П. Симоненко, О. В. Сулим, М. Ф. Шмиголь, Н. В. Щубелка, Ю. С. Юшкевич / за ред. М. Ф. Шмиголя. – Київ : Центр учбової літератури, 2017. – 412 с.
4. Петрушенко В. Л. Філософія : Курс лекцій. Львів : Новий Світ-2000, 2016. 504 с.
5. Grayling, A. C. (2019). The History of Philosophy: Penguin Books Limited, – 720 p

Lecturer: Associate professor, PhD Olena GAPCHENKO

3. EXPLANATORY NOTE

The discipline "Philosophy" is a special branch of human knowledge and intellectual activity. It forms the theoretical foundations of the study of the world as a whole and is a form of human experience that concentrates the understanding of culture, history, and man. The discipline "Philosophy" is a component of the mandatory part of the disciplines of the general training of specialists of the first (bachelor's) educational level in the specialty - Software Engineering.

The purpose of the course is to clarify the content and subject of philosophy, to define its features, to characterize the specifics of philosophical knowledge, and its place in the system of spiritual culture; formation of knowledge about existence, delineation of a person's place in the world, clarification of the structure, models and methods of scientific knowledge, understanding of value, aesthetic, and ethical dimensions of human life.

Subject of discipline . essential characteristics of the world, existence and man.

Tasks of the discipline. formation of a philosophical culture of thinking, assimilation of basic theoretical knowledge and practical skills; formation of general competences regarding the understanding of philosophy as a special spiritual phenomenon; clarifying various aspects of the interaction of philosophical and other forms of knowledge, understanding the tradition of the development of philosophical students, analyzing the main concepts of modern philosophy, outlining the main dimensions of human existence (value, aesthetic, ethical), researching the genesis of scientific knowledge, forming the ability to apply the methodological principles of philosophy in solving specifically scientific problems.

According to the Standard of higher education and the educational program, the discipline must ensure:

General competences :

GC 1. Ability to abstract thinking, analysis and synthesis.

GC 5. Ability to learn and master modern knowledge.

GC 6. Ability to search, process and analyze information from various sources.

GC 8. The ability to act on the basis of ethical considerations.

GC 10. The ability to act socially responsibly and consciously.

GC 12. The ability to preserve and multiply moral, cultural, scientific values and achievements of society based on an understanding of the history and patterns of development of the subject area, its place in the general system of knowledge about nature and society and in the development of society, technology and technology, to use various types and forms of motor activity for active recreation and leading a healthy lifestyle

Professional competences.

PC9. The ability to evaluate and take into account economic, social, technological and environmental factors affecting the field of professional activity.

Program learning outcomes

PLO1 Analyze, purposefully search for and select information and reference resources and knowledge necessary for solving professional tasks, taking into account modern achievements of science and technology.

PLO2. Know the code of professional ethics, understand the social significance and cultural aspects of software engineering and adhere to them in professional activities.

PLO27. To develop professionally, study Ukrainian-language and English-language sources of the subject area, realize the need for lifelong learning in order to deepen acquired and acquire new

professional knowledge in the field of software engineering, adapt to work in a specific profession, promote leading an active and healthy lifestyle as an effective component of professional development PLO28. To associate oneself as a member of civil society, the scientific community, to recognize the rule of law, particularly in professional activities, to understand and be able to use one's own rights and freedoms, to show respect for the rights and freedoms of others.

Learning outcomes . A student who has successfully completed the study of the discipline must: to analyze, purposefully search for and choose information and reference resources and knowledge necessary for solving professional tasks, taking into account modern achievements of science and technology; to know and apply the acquired knowledge in practice; know the code of professional ethics, understand the social significance and cultural aspects of software engineering and adhere to them in professional activities; to be able to think systematically and apply creative abilities to the formation of new ideas.

Discipline Policy. The organization of the educational process for the discipline complies with the requirements of the provisions on organizational and instructional-methodological support of the educational process, the educational program, and the curriculum. Students are required to attend lectures, practical classes, laboratory work, etc., according to the schedule, not to be late for classes, and to complete all tasks and checkpoints according to the schedule. Missed practical classes and laboratory work must be independently completed by the student in full and reported to the instructor no later than one week before the next assessment. For practical classes and laboratory work, students must prepare on the relevant topic and demonstrate active participation. Knowledge acquired by an individual in the discipline or its specific sections through informal education is credited according to the Regulation on the procedure for transferring learning outcomes and determining academic differences at KhNU.

4 . COURSE CREDIT STRUCTURE

<i>Topic name</i>	The number of hours allocated to:			
	lectures	practical training	SRS	Together
Topic 1. Philosophy and its role in society.	2	2	8	12
Topic 2. The emergence of philosophy. Premodern European philosophy.	2	6	8	16
Topic 3. Modern European philosophy.	2	4	8	14
Topic 4. Modern world philosophy (late 19th–21st centuries).	2	4	8	14
Topic 5. Ontology: problems of existence and consciousness.	2	4	8	14
Topic 6. Epistemology, logic and methodology of cognition.	2	4	7	13
Topic 7. Social philosophy. Philosophy of history.	2	4	7	13
Topic 8. Philosophy of culture.	2	4	7	13
Topic 9. Axiology. Ethical and aesthetic dimensions of	1	2	8	11

human activity.				
<i>Together for the seven semester</i>	17	34	69	120

5. COURSE PROGRAM

5.1. Content of lectures

Lecture number	Lecture topics and abstracts	Number of hours
	<i>I.</i>	
1	<p>Topic 1. Philosophy and its role in society.</p> <p>Philosophy and life. The place of philosophy in a person's self-knowledge. Philosophy and worldview. Historical types of worldview: mythological, religious, philosophical. Modern worldview paradigm. Subject and functions of philosophy.</p> <p>The specificity of the philosophical development of reality. Everyday and philosophical thinking. The world of philosophical thoughts: man and the world; thinking and being, spiritual and physical.</p> <p>Philosophy in the system of culture.</p> <p>Social orientation of philosophical knowledge. The spiritual and creative nature of philosophy. Human-dimensional essence of philosophy.</p> <p>Universal values in philosophy. Philosophical justification of humanism.</p> <p>Літ.: [1-4] https://msn.khnu.km.ua/course/view.php?id=5530</p>	2
2	<p>Topic 2. The emergence of philosophy. Premodern European philosophy.</p> <p>Ancient philosophy, its originality in comparison with the philosophy of India and China. The formation of a philosophical type of thinking in ancient Greece. Early Greek natural philosophy (Phales, Anaximenes, Anaximander, Heraclitus). Turning to man - the philosophical teachings of the Sophists and Socrates. Socratic dialectic. Atomistic philosophy (Leucippus, Democritus). The classical era of ancient Greek philosophy - the philosophical teachings of Plato and Aristotle. Anthropological motifs of Plato's metaphysics. Aristotle's metaphysics, logic. Hellenistic philosophy (Epicureism, Stoicism, Neoplatonism). Images of human existence in Roman philosophy.</p> <p>The emergence of the medieval paradigm of Western European philosophy - spiritual orientation. Apologetics. Patristics (Western and Eastern). The religious nature of philosophical thought: The idea of God. Alexandria school. Christian Neoplatonism. Scholasticism and the existential-mystical line of medieval philosophy. Middle and late scholasticism. Realism and nominalism. Western European Renaissance (early - Italian, late - northern). The humanistic nature of the philosophy of the Renaissance. Reformation.</p>	2

	Літ.: [1-4] https://msn.khnu.km.ua/course/view.php?id=5530	
3	<p>Topic 3. Modern European philosophy.</p> <p>Formation of the philosophical paradigm of the New Age. Development of the method of scientific research in the philosophy of the New Age. F. Bacon's teachings on the empirical method and the basic rules of the inductive method. Rationalism of R. Descartes, B. Spinoza, H. Leibniz. Sensualistic philosophy of J. Locke, J. Berkeley, D. Hume. French philosophy of the Enlightenment era (S.L. Montesquieu, Voltaire, J.-J. Rousseau). Mechanistic materialism of the 17th century, French encyclopedists.</p> <p>Scientific revolution of the 17th century. and formation of the content of the philosophy of the New Age. Blaise Pascal as an outstanding philosopher of the 17th century. Cordocentrism of B. Pascal. D. Hume's skepticism. Enlightenment and "baroque" philosophy.</p> <p>The place of classical German in the history of philosophical thought. The concept of the subject in the philosophical system of I. Kant. "Critical" philosophy of I. Kant, his transcendental idealism. Teaching about practical reason. Categorical moral imperative. Philosophical teachings of Y.G. Fichte and F. Schelling. The system and method of G.V.F. Hegel. Hegel's dialectical logic. Basic laws of dialectics. Hegel's philosophy of history, philosophy of law, philosophy of religion. Subjective idealism of Y.H. Fichte. Ideas of romanticism in the philosophy of F. Schelling. Anthropological materialism of L. Feuerbach. Ideas of humanism and reformation in Ukraine (second half of the 16th - first half of the 17th centuries). Ukraine and the Northern Renaissance. Development of Renaissance and Enlightenment ideas in the Kyiv-Mohyla Academy. The role of P. Mohyla in the spiritual history of Ukraine. Philosophical ideas in the works of F. Prokopovich, I. Galyatovskyi, L. Baranovych, Y. Gizel, S. Yavorskyi. H. Skovoroda is the founder of Ukrainian classical philosophy. The development of religious philosophy in Ukraine in the 19th century. (O. Novytskyi, P. Yurkevich, S. Hogotskyi, O. Potebnia). formation of democratic ideology in Ukraine (T. Shevchenko, L. Ukrainka, P. Dragomanov). I. Franko as a philosopher. Natural philosophy at the Kyiv-Mohyla Academy. Ethics. Understanding a person as a subject of moral life. The development of Ukrainian philosophy in the 20th century.</p> <p>Літ.: [1-4] https://msn.khnu.km.ua/course/view.php?id=5530</p>	2
4	<p>Topic 4. Modern world philosophy (late 19th–21st centuries).</p> <p>Features of the non-classical style of philosophizing. Non-classical philosophy as a protest against the principles, values and ideals of rationalism. The development of philosophical irrationalism in the 19th century. Systems and schools of irrationalism. A. Schopenhauer's voluntarism. "Philosophy of life" by F. Nietzsche, the concept of "will to power". Revaluation of the main Christian values in the philosophy of F. Nietzsche. The concept of "superman". The emergence of religious existentialism. Teachings of S. Kierkegaard. Development of science in the 19th century. and the emergence</p>	2

	<p>of positivism. Development of the methodology of scientific knowledge in the philosophy of positivism. Opposition of "positive knowledge" and "positive science" to traditional philosophy. O. Cont as the founder of positivism. The doctrine of three stages of cognition by O. Cont. The main trends in the development of modern foreign philosophy. Evolution of positivist philosophy. Neopositivism. Logical and linguistic directions of neopositivism. Postpositivism and modern philosophy of science. "Critical rationalism" by K. Popper. Understanding science as a social institution. Phenomenology of E. Husserl. The problem of method in phenomenological philosophy. Origin, sources and essence of existentialism. Existentialism of M. Heidegger, J-P. Sartre and A. Camus. Philosophical anthropology (M. Sheler, A. Helen). Philosophical structuralism (K, Lévi-Strauss, M. Foucault). Philosophical hermeneutics (H.-G. Gadamer). The problem of the unconscious in psychoanalysis and its evolution (Z. Freud, K. Jung, F. Adler). Neo-Freudianism (E. Fromm). Features of modern religious philosophy. Neo-Thomism. Teilhard de Chardin's Christian evolutionism. Personalism (E. Mounier).</p>	
5	<p>Topic 5. Ontology: problems of existence and consciousness.</p> <p>Being as an all-encompassing reality. Being and substance. The problem of substance in philosophy. The category of being: its meaning and specificity. Basic forms of existence, their structure and relationship. The creation of the world as a collective reality and a prerequisite for its unity. The world as a collective reality and unity of nature and man, the material world and the human spirit. The specificity of human existence. Being ideal and spiritual. Worldview and scientific picture of the world, modern science about the unity of the world. Formation of the scientific and philosophical concept of matter. Universal properties of matter and their relationship. Basic forms of matter and types of material systems in the light of modern science. Connection of different levels of organization of matter. The specificity of socially organized matter. The concept of movement. Space and time. Substantive and relativistic concepts of space and time. Social space and historical time. The problem of the ontological status of consciousness and its essential features. The essence, nature, origin of consciousness. Structure and functions of consciousness. Natural and social historical foundations of consciousness. Consciousness, senses, knowledge, will, thinking, memory. The phenomenon of self-awareness. Properties of consciousness. The general status of consciousness. Perfect image. Consciousness and language. Linguistic symbolism of existence. Reflection, mind, intelligence, thinking, consciousness and human activity. Spheres of consciousness: cognitive, emotional, motivational and volitional. Levels of a person's mental life: conscious, unconscious, subconscious, superconscious.</p> <p>Лит.: [1-4] https://msn.khnu.km.ua/course/view.php?id=5530</p>	2

6	<p>Topic 6. Epistemology, logic and methodology of cognition.</p> <p>The essence and meaning of knowledge. The problem of knowing the world and philosophical skepticism. Types of cognition. The unity of the rational and sensual in cognition. Intuition. Theory of truth. Truth and error. Forms of truth. Scientific rationality. Techniques, methods and forms of scientific thinking. Empirical and theoretical levels of knowledge and their structure. Creativity as a constructive principle of cognition. The specificity of knowledge of the natural, sociocultural and spiritual world of man. Modern approaches to defining the essence of creativity. Explanation and understanding. The problem of practice in cognition. Mechanisms of sociocultural determination of cognitive activity. Methodology of scientific knowledge</p> <p>Літ.: [1-4] https://msn.khnu.km.ua/course/view.php?id=5530</p>	2
7	<p>Topic 7. Social philosophy. Philosophy of history.</p> <p>Ontology of the social. The concept of society. Basic approaches to understanding society. Social phenomenon. Society as a historical process. Society as a system. The main spheres of social life and their relationship. Subject matter, activity and communication are the forms of existence of society. Society and nature as subsystems of objective reality. Spheres of life of society. Activity and communication. The problem of sources of social dynamics. Subject of social action. Concept of social structure of society. Typology of social organization.</p> <p>Classical and post-classical images of social reality. The concept of intersubjectivity.</p> <p>Historical dimensions of human existence. Philosophy of history. The concept of history. Man as a subject of the historical process. Personality in history. Historical process as reality. Variability of the historical process. Polyvariance of historical development. The meaning of history. Historical time module. The idea of the end of history.</p> <p>Літ.: [1-4] https://msn.khnu.km.ua/course/view.php?id=5530</p>	2
8	<p>Topic 8. Philosophy of culture.</p> <p>Philosophy of culture in the system of modern knowledge. Philosophy of culture as a reflection of culture. Concept of culture. Different aspects of the concept of culture. Culture as a sphere of creativity. The main contradictions of culture. Historical dynamics of Culture. Eastern and Western cultures. Problems of building a universal typology of culture.</p> <p>Літ.: [1-4] https://msn.khnu.km.ua/course/view.php?id=5530</p>	2
9	<p>Topic 9. Axiology. Ethical and aesthetic dimensions of human activity.</p> <p>Axiology as a philosophical science. Origins and content of axiology. Basic philosophical concepts of values. The problem of values in the philosophy of the 20th - 21st centuries. The concept of value. Value and assessment. Value functions. Value assessments and _cognitive knowledge. The world of values: feelings, emotions, will, faith, ideal and goal. Classification of values.</p>	1

	Functions of values. Літ.: [1-4] https://msn.khnu.km.ua/course/view.php?id=5530	
Total for the 7 <i>semester</i> :		17

5.2. Content of practical classes

Number	Topic of the practical class	Number of hours
<i>7 semester</i>		
Seminar 1.	Philosophy and its role in society. Літ.: [1-4] https://msn.khnu.km.ua/course/view.php?id=5530	2
Seminar 2.	The emergence of philosophy. Premodern European philosophy. Літ.: [1-4] https://msn.khnu.km.ua/course/view.php?id=5530	6
Seminar 3.	Modern European philosophy. Літ.: [1-4] https://msn.khnu.km.ua/course/view.php?id=5530	4
Seminar 4.	Modern world philosophy (late 19th–21st centuries). Літ.: [1-4] https://msn.khnu.km.ua/course/view.php?id=5530	4
Seminar 5.	Ontology: problems of existence and consciousness. Літ.: [1-4] https://msn.khnu.km.ua/course/view.php?id=5530	4
Seminar 6.	Epistemology, logic and methodology of cognition. Літ.: [1-4] https://msn.khnu.km.ua/course/view.php?id=5530	4
Seminar 7.	Social philosophy. Philosophy of history. Літ.: [1-4] https://msn.khnu.km.ua/course/view.php?id=5530	4
Seminar 8.	Philosophy of culture. Літ.: [1-4] https://msn.khnu.km.ua/course/view.php?id=5530	4
Seminar 9.	Axiology. Ethical and aesthetic dimensions of human activity. Літ.: [1-4] https://msn.khnu.km.ua/course/view.php?id=5530	2
Total for the 7 <i>semester</i>		34

5.3 Content of independent (individual) work

Full-time students' independent work presupposes systematic study of program material, preparation for completing and defending practical (seminar) works, testing on theoretical material, doing individual tasks, etc.

Topic number	Type of independent work	Number of hours
<i>7 semester</i>		
1	1. Studying lecture material. 2. Study of material from textbooks. Using a MOODLE environment.	8

	3. Preparing for the seminar №1.	
2	1. Studying lecture material. 2. Study of material from textbooks. Using a MOODLE environment. 3. Preparing for the seminar №2.	8
3	1. Studying lecture material. 2. Study of material from textbooks. Using a MOODLE environment. 3. Preparing for the seminar №3. 4. Preparing for test control.	8
4	1. Studying lecture material. 2. Study of material from textbooks. Using a MOODLE environment. 3. Preparing for the seminar №4.	8
5	1. Studying lecture material. 2. Study of material from textbooks. Using a MOODLE environment. 3. Preparing for the seminar №5.	8
6	1. Studying lecture material. 2. Study of material from textbooks. Using a MOODLE environment. 3. Preparing for the seminar №6. 4. Preparing for test control.	7
7	1. Studying lecture material. 2. Study of material from textbooks. Using a MOODLE environment. 3. Preparing for the seminar №7.	7
8	1. Studying lecture material. 2. Study of material from textbooks. Using a MOODLE environment. 3. Preparing for the seminar №8.	7
9	1. Studying lecture material. 2. Study of material from textbooks. Using a MOODLE environment. 3. Preparing for the seminar №9.	8
		Total for the seven <i>semester</i> : 69

6. TEACHING METHODS

The teaching process in the discipline is based on the use of traditional and modern technologies, in particular: lectures (using methods of problem-based learning and visualization); seminar classes (with discussion of problematic situations through dialogue), independent work (individual tasks) and have the goal of mastering the system of philosophical knowledge, operating in philosophical language, understanding the structure and dynamics of philosophical science, etc.

7. ASSESSMENT FORMS AND METHODS

Control over learning material is carried out on the basis of current control. When evaluating students' knowledge, various means of control are implemented, in particular, current control (processing of theoretical material), test tasks, control works. Intermediate control, which consists in checking the knowledge of students on topics, is carried out in the form of test tasks. The grades received by the student during the current, intermediate control are not transferred. Each type of work is evaluated on a

four-point scale. The final grade for the semester is issued taking into account all the grades received by the student for the semester and the results of the assessment. Weighting factors vary depending on the structure of the discipline.

Control over learning material is carried out on the basis of current control. When evaluating students' knowledge, various means of control are implemented, in particular, current control (processing of theoretical material), test tasks, control works.

Intermediate control, which consists in checking the knowledge of students on topics, is carried out in the form of test tasks.

The grades received by the student during the current, intermediate control are not transferred.

Each type of work is evaluated on a four-point scale. The final grade for the semester is issued taking into account all the grades received by the student for the semester and the results of the assessment. Weighting factors vary depending on the structure of the discipline.

Each type of work in the discipline is evaluated on *a four-point* scale. The semester final grade is defined as a weighted average of all types of academic work completed and passed *positively*, taking into account the weighting factors. A student who scored a positive weighted average score for the current work and did not pass the final test is considered to have failed.

When assessing students' knowledge, various means of control are carried out, in particular, current control is carried out during practical classes, taking into account different types of work. Independent and individual work is monitored separately.

The student must make up the missed practical session within the deadline set by the teacher. During the semester, the student must receive at least 4 grades in practical classes.

When evaluating students' knowledge, the teacher is guided by the following criteria.

The grade "excellent" is given to the student for deep and complete mastery of the content of the educational material, in which he can easily navigate, conceptual apparatus, for the ability to connect theory with practice, solve practical tasks, express and justify his judgments and constructive decisions. An excellent assessment implies a competent, logical presentation of the answer (both orally and in writing), high-quality external design.

A student receives a grade of "good" for complete assimilation of the educational material, mastery of the conceptual apparatus, orientation in the studied material, conscious use of knowledge to solve practical tasks, competent presentation of the answer, but in the content and form of the answer there were some inaccuracies (errors), unclear formulations of laws, etc. The student's answer should be based on independent thinking.

"satisfactory" grade is awarded to a student who has demonstrated knowledge of the basic curriculum material to the extent necessary for further study and practical work in a profession that copes with the implementation of practical tasks provided for by the program.

"satisfactory" grade for incomplete mastery of the program material.

The grade "unsatisfactory" is assigned when the student has scattered, unsystematic knowledge, does not know how to distinguish the main and secondary, makes mistakes in the definition of concepts, distorts their meaning, presents the material chaotically and uncertainly, cannot use knowledge when solving practical tasks.

When assessing students' knowledge, various means of control are used, in particular: oral survey at practical (seminar) classes; essay writing; assimilation of theoretical material from topics is checked by test control; control is carried out in accordance with the work program of the discipline and the work curriculum. For practical classes, the teacher sets the mandatory minimum grades that the student must receive during the semester in order to complete the discipline program.

Based on the results of the current control, a final semester grade is issued.

Evaluation of creative individual work (essay) Evaluation of individual creative work includes: features of the content of the essay (worldview, thoughts, feelings, ideas, values); features of the

composition (sequence of presentation, argumentation, persuasiveness); peculiarity of style and language (scientific problem, literacy and individuality of the author's style); writing an essay (statement of a scientific problem, author's position on the problem (criticizes, argues, convinces, ironizes, levels, motivates).

Structuring the course by types of work and assessing learning outcomes for full-time students in the semester according to weighing coefficients

Classroom work								Independent individual work	Semester control
Seminars						Test_1	Test_2	essay	test
1	2	3			6	7	8		
0,5						0,2	0,2	0,1	by rating

Assessing tests. The thematic test for each student consists of twenty test tasks, the value of each of them is one point. The maximum number of points a student can score is 20. The test takes 20 minutes. Testing is done in MOODLE learning environment.

The assessment is based on a four-point scale.

The correspondence of the scored points for the test to the grade given to the student is presented in the table below.

Scored points for the test	1–11	12–14	15–18	19-20
Grade	2	3	4	5

Testing is performed using MOODLE modular learning environment. The student chooses correct answers online in MOODLE. The teacher assesses the test according to the test results in the modular environment.

The final semester grade according to the national scale and the ECTS scale is set in an automated mode after entering all grades into the electronic journal. At the same time, according to the national scale, "credited" is indicated, and according to the ECTS scale, the letter designation of the grade corresponding to the number of points scored by the student.

Correspondence of the national and ECTS grading scales

<i>ECTS grade</i>	<i>Institutional score scale</i>	<i>Institutional grade</i>	<i>Assessment criteria</i>	
A	4,75-5,00	5	Passed	Excellent – deep and complete mastery of educational material and demonstrating relevant skills and abilities.
B	4,25-4,74	4		Good – complete knowledge of the material with a few minor errors.
C	3,75-4,24	4		Good – correct answer in general with two to three significant errors.
D	3,25-3,74	3		Satisfactory – incomplete mastery of the program material but sufficient for practical activities in the professional field.
E	3.00-3,24	3		Satisfactory – incomplete mastery of the program material that meets the minimum assessment criteria.
FX	2,00-2,99	2	Failed	Unsatisfactory – unsystematic knowledge and inability to continue studies without additional knowledge of the course.

F	0,00-1,99	2	Unsatisfactory – serious further work is needed and the course is to be retaken.
---	-----------	---	---

8. QUESTIONS FOR STUDENTS' SELF-CONTROL

1. Philosophy and worldview. Historical types of worldview: mythological, religious, philosophical.
2. Philosophy as a theoretical outlook. Content and subject of philosophy.
3. Specificity of philosophical knowledge. Functions of philosophy.
4. Structure of philosophical knowledge.
5. Philosophy and science.
6. Western and Eastern models (paradigms) of philosophy.
7. The origin of philosophical thinking. The main directions of the philosophy of ancient India (Brahmanism, Buddhism, Jainism).
8. Philosophical thought of ancient China (Confucianism, Taoism).
9. Formation of ancient philosophy (Miletian school, Heraclitus, Pythagoras, Eleian school).
10. Sophists and Socrates. The dialectical method of Socrates.
11. Plato's idealistic philosophy. Metaphysics, epistemology, dialectics, sociology.
12. Philosophy of Aristotle. Ontology, epistemology, logic, ethics, aesthetics.
13. Medieval Christian philosophy. Patristics. The philosophy of Aurelius Augustine.
14. Western European scholasticism. Teachings of T. Aquinas.
15. Philosophy of the Renaissance. Peculiarities of Italian and Northern humanism.
16. Philosophical paradigm of the New Age. Development of the method of scientific research in the philosophy of the 17th century: F. Bacon, R. Descartes, B. Spinoza.
17. Rationalism of the Age of Enlightenment and metaphysical materialism of the 18th century.
18. German classical philosophy. The concept of the subject in the philosophical system of I. Kant. Epistemology, ethics of I. Kant.
19. G.V.F. Hegel, his philosophical system and method.
20. The human problem in the philosophy of L. Feuerbach and K. Marx.
21. Positivism and the change of paradigm of philosophizing in the 19th century.
22. Development of the methodology of scientific knowledge in positivism.
23. Problems of scientific rationality in modern "philosophy of science". Postpositivism.
24. Modern philosophical irrationalism: solving the problems of existence, cognition and man. A. Schopenhauer's voluntarism, "philosophy of life".
25. Dialectical materialism of K. Marx and F. Engels, social philosophy of Marxism.
26. Evolution of psychoanalytic philosophy. The structure of human personality.
27. The philosophy of neo-Freudianism.
28. Existentialism: main topics and teachings.
29. Hermeneutics as a philosophy of understanding. The problem of interpretation of cultural phenomena.
30. Peculiarities of Ukrainian philosophy. Philosophical thought in the culture of Kyivan Rus.
31. Renaissance and reformation ideas in Ukrainian culture of the XVI - XVII centuries. Ukrainian Baroque.
32. Philosophy of G.S. Frying pans
33. The philosophy of Ukrainian romanticism.
34. Being as an all-encompassing reality. Diversity of forms of being. Categories as structures of being.
35. The concept of being as the foundation of a philosophical picture of the world.
36. Matter. The concept of matter, its historical analysis.

37. Movement as a way of existence of matter. Space and time.
38. Consciousness as a problem of philosophy. The concept of "consciousness".
39. The nature and emergence of consciousness. Consciousness and self-awareness.
40. Signs (properties) of consciousness, its structure.
41. Consciousness, language, communication.
42. Man as a subject of philosophical research.
43. Philosophical anthropology.
44. Biological and social in man. The multidimensionality of a person.
45. Man, individual, person. The meaning of human existence.
46. Cognition as a subject of philosophical analysis.
47. The essence of knowledge in the philosophical tradition.
48. Forms of knowledge. Sensual and rational in cognition.
49. Levels of knowledge. Empirical and theoretical knowledge.
50. Methodology of scientific knowledge.
51. The problem of truth in cognition.
52. Dialectic as a doctrine of development and a way of philosophizing.
53. Laws, categories of dialectics.
54. Society as a whole system and subject of knowledge.
55. Human social existence as a real life process. Activity and communication as forms of social existence.
56. Forms of organization of social existence.
57. Large social groups as the main subjects of social development. The essence of the nation.
58. The concept and subject of the philosophy of history.
59. The main models of the development of history.
60. Diversity of cultures and civilizations in the philosophy of history of O. Spengler and A. Toynbee.
61. Modernization and development of man-made civilization. Modernism and postmodernism.
62. Origin and essence of global problems. Humanism as a valuable basis for solving modern global problems.
63. Civilization as a sociocultural phenomenon. Modern civilization, its features and contradictions.
64. A new picture of social reality in post-classical philosophy. The concept of intersubjectivity.
65. Synergetics as a theory of self-organization of systems.
66. Axiology as a theory of values.
67. The essence of philosophical anthropology.
68. The concept of value and assessment.
69. Philosophy as a reflection on culture.
70. The main contradictions of culture.
71. How can philosophy contribute to the understanding and adherence to the code of professional ethics in software engineering?
72. Explain how philosophy can influence the formation of civic responsibility and recognition of the rule of law in professional activities.
73. What is the significance of philosophy in developing and implementing ethical codes in the modern professional world?
74. How can philosophical concepts be applied to analyze the interrelationship between culture, law, and ethics in the context of contemporary civil society?
75. Which aspects of the philosophy of culture are key to understanding the influence of cultural values on the formation of professional ethics?

9. TEACHING AND LEARNING MATERIALS

The educational process of the "Philosophy" course is provided with all necessary educational materials and guidelines. The lecturers of the department have prepared and published the following materials

10. RECOMMENDED LITERATURE

Main

1. Вступ до філософії : навч.-метод. посіб з курсу «ФІЛОСОФІЯ» для студентів усіх спеціальностей і форм навчання./ – Харків : Видавництво Іванченка І. С., 2018. – 186 с.
2. Історія філософії: проблема людини та її меж. Вступ до філософської антропології як мета антропології. Навчальний посібник із словником. 5- вид. перероб. та доповн. – К.: КНТ, 2017 – с. 396
3. Основи філософії : навч. посіб. / Л. О. Сандюк, С. П. Симоненко, О. В. Сулим, М. Ф. Шмиголь, Н. В. Щубелка, Ю. С. Юшкевич / за ред. М. Ф. Шмиголя. – Київ : Центр учбової літератури, 2017. – 412 с.
4. Петрушенко В. Л. Філософія : Курс лекцій. Львів : Новий Світ-2000, 2016. 504 с.
5. Grayling, A. C. (2019). The History of Philosophy: Penguin Books Limited, – 720 p
6. The-Philosophy-Book big ideas simply explained <https://cabmakassar.org/wp-content/uploads/2020/05/The-Philosophy-Book-DK.pdf>

Auxiliary

7. Вашкевич В. М. Історична еволюція наукової картини світу / В. М. Вашкевич // Гілея: науковий вісник : зб. наук. праць. – Київ : Вид-во УАН ТОВ «НВП» «ВІР», 2016. – Вип. № 109. – С. 133-139.
8. Баумейстер А. Вступ до філософських студій, або інтелектуальні подорожі до країни Філософії / А. Баумейстер. – Київ : Мала академія наук України, 2017. – 238 с.
9. Лютий Т. В. Пригоди філософських ідей Західного світу (від давнини до сучасності) / Т. В. Лютий. – Київ : Темпора, 2019. – 384 с.
10. Основи філософії : навч. посіб. / Л. О. Сандюк, С. П. Симоненко, О. В. Сулим, М. Ф. Шмиголь, Н. В. Щубелка, Ю. С. Юшкевич / за ред. М. Ф. Шмиголя. – Київ : Центр учбової літератури, 2017 – 412 с.
11. Попович М. Бути людиною / Мирослав Попович. – Київ : Вид. дім «Києво-Могилянська академія», 2016. – 336 с.
10. Філософія: хрестоматія для бакалаврів фіз.-мат. і природн. спеціальностей. У 2 т. Т. 1. Філософська пропедевтика /авт.-упоряд. І.С Добронравова, О.В.Руденко, О.В.Комар та ін.; заг. Ред. І.С Добронравова, О.В.Руденко. 2-ге вид. доп. К.: ВПЦ «Київський університет», 2020
11. The-Philosophy-Book big ideas simply explained <https://cabmakassar.org/wp-content/uploads/2020/05/The-Philosophy-Book-DK.pdf>
12. The Everything Guide to Understanding Philosophy: Understand the basic concepts of the greatest thinkers of all time // Kenneth Shouler - Everything; 2nd edition (July 1, 2008) - 320 pages.
13. Olafson, F. A. Philosophical anthropology/ F. A. Olafson // Encyclopaedia Britannica. - [Electronic

resource].-2014.-Mode of access:
<http://www.britannica.com/EBchecked/topic/456743/philosophicalanthropology>.
14. Kitcher, P. S. Philosophy of science./ P. S. Kitcher // Encyclopaedia Britannica. [Electronic resource].
- 2013. - Mode of access: <http://www.britannica.com/EBchecked/topic/528804/philosophy-of-science>.

11 . INFORMATION RESOURCES

1. MOODLE Learning Platform. Access to the resource <https://msn.khmnu.edu.ua>.
2. University Electronic Library. Access to the resource: <http://library.khmnu.edu.ua>.
3. University Repository. Access to the resource <https://elar.khmnu.edu.ua/home>.